కోరికలు అందరికీ ఉంటాయి చాలాభాగం నెరవేరవు. కనీసం తాము ప్రేమించినవారి విషయంలో అయినా అవి నెరవేరితే చాలునని కొందరు ఎంతటి త్యాగమయినా చేయడానికి వెనుదీయరు. కాని, ఎదుటివారు స్వార్థపరులయితే తప్ప అంతటి త్యాగం భరించగల శక్తి వారికి ఉండదు.

రాజు బస్సు దిగగానే సరిగ్గా సమయానికి గమ్యస్థానం చేరుకోవాలన్న ఆత్రంతో దుమ్ము రేపుకుంటూ బస్సు తిరిగి ప్రయాణమైంది.

చుట్టూ ఒకసారి కలయజూసి, జేబులో నుండి రుమాలు తీసుకుని ముఖానికి పట్టిన చెమట తుడుచుకుని, దారి తీశాడు రాజా. పల్లెకు వెళ్ళేందుకు కొత్తగా వేసిన సాఫ్ మట్టిరోడ్డు గ్రామస్థులను ఆహ్వానిస్తున్నది హృదయపూర్వకంగా. రోడ్డు కిరువైపులా అక్కడక్కడా ఉన్న తుమ్మచెట్లు బాటసారులకు మనోజ్ఞమైన శీతల ఛాయను కలిగించాలని ఎండవానలతో పోరాడి పోరాడి, చివరకు ఓటమి నంగీకరించి, పరాజితులైన యోధులలా నిరాయుధంగా వట్టి కొమ్మలతో నిలుచున్నాయి జాలిగా, బాధగా చూస్తూ.

రోడ్డుకు మొదటఉన్న ఒకే ఒక వేపచెట్టు కింద బొప్ప బొప్పతో తయారుచేసిన తడికలతో కొత్తగా కట్టిన గది రాజాను కించిత్తు ఆశ్చర్య పరిచింది.

"రాజా! ఎప్పుడు రావడం?" సదరు తడికల గదిలో నుంచి అప్పుడే వెలుపలికి వచ్చిన చలపతి చిరునవ్వుతో రాజాను పలకరించాడు.

"ఇప్పుడే! ఏమిటి కొత్త వ్యాపారమేదో ప్రారంభించినట్లుందే!" నవ్వుతూ పరామర్శించాడు చిన్ననాటి చెలికాన్ని; సంఘంచేత, దైవం చేత చిన్నచూపు చూడబడి ఆకలికు, ఆశయాలకు, వాస్తవికతకు మధ్య వంతెన కట్టడానికి దుఃఖోచితంగా ప్రయత్నిస్తున్న సాహసవంతుణ్ని.

"ఏముంది? వేసవి కదా? ఈ చుట్టుపక్కల మంచినీటి బొట్టు దొరకదని...."

"ఓహో! చలివేంద్రం పెట్టావన్నమాట!" అన్నాడు నిండుగా నవ్వి రాజా. కాని, హృదయాంతరంలో ఏదో అవ్యక్తమైన ఆవేదన—వివర్ణనా భగవంతుడు అకారణంగా శిక్షిస్తున్నది అన్న మూగ వ్యథ.

"స్వామికార్యం, స్వకార్యం రెండూ నెరవేరతాయని. అలాగే నా వ్యాపారమూ సాగుతుందని.... ఏమిటా? అలా చిక్కిపోయి నల్లబడ్డావు?" స్నేహితుని ముఖంలోకి పరిశీలనగా చూస్తూ ఆపేక్ష వెలిబుచ్చాడు చలపతి.

"గుంటూరు ఎండలువాడ్చేస్తున్నాయనుకో. ఈ వ్యాపారమేమిటో కాస్త చూడనీరా బాబూ!" అంటూ తడికల గదిలోకి దూరాడు రాజా.

చెట్టు కొమ్మకు వేలాడుతూ ఒక అరటి గెల, రెండు డబ్బాల్లో వేరుశనక్కాయలు, సీసాల్లో రకరకం పిప్పరమెంట్లు ఉన్నాయి.

"ఇదేనన్నమాట వ్యాపారం?" చలపతి ముఖంలోకి చూసి బరువుగా నిశ్వసించి అన్నాడు.

ముఖంలో ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తున్న బాధా రేఖలను నవ్వుతో కప్పిపుచ్చాలని వ్యర్థ ప్రయత్నం చేసి, "ఏం బాగాలేదా?" అన్నాడు చలపతి.

"రోజుకు ఎంత ఆదాయం వస్తుందేమిటి?"

"ఇంతని చెప్పేందుకు లేదు."

"ఓ! చెప్పలేనంత ఆదాయం వస్తుందన్న మాట." కోపమూ, వ్యంగ్యమూ కలిపి సూటిగా విసిరాడు.

"రాజా!"

తన వాగ్బాణం చలపతి గుండెల్లో ఎంతటి గాయాన్ని చేసిందో అప్పుడర్థమైంది. కళ్ళల్లో నీళ్ళు చిప్పిల్లాయి. అశ్రుపూర్ణనయనాలతో చలపతి కళ్ళల్లోకి చూశాడు.

"ఒక్కణ్ణి! ఎంతొస్తే ఏంరా?"

రాజా తలతిప్పుకొన్నాడు, బరువుగా, బాధగా.

"[illegible]"

"ఏం చేస్తావ్?" తల తిప్పి చలపతి ముఖంలోకి బాధగా చూసి, తన ప్రయత్నం లేకుండానే మరో వాగ్బాణం విసిరాడు.

"ఏం చెయ్యలేనూ?" అసహాయతే రూపొందినట్లుంది.

"పోనీ, ఏం చెయ్యగలవో చెప్పు?" రాజా గొంతు జీరబోయింది.

"మందులు కలపలేనట్రా?" అంటూ చూశాడు.

"ఊహుఁ ఇంగ్లీషు ముక్కరాదే? ఏముందులో ఏముందు కలపాలో తెలియక్కర్లేదూ?"

"పోనీలేరా! నువ్వుని వంటచేసి నీచేత బాగా తినిపిస్తాను. ఇలాగే ఉన్నావంటే, చెప్పద్దూ, ఒక్క రోగి నీదగ్గరకు రాడు!"

ఫక్కుమని నవ్వాడు రాజా.

"బాగా తినిపిస్తావా? ఎంత తినిపించగలవేమిటి?"

చలపతి రాజా ముఖంలోకి తేరిపార చూస్తూ "అప్పన్నా! నేనెంత తినిపించగలను? అర్ధాంగి వచ్చి ఆప్యాయంగా నోటి కందిస్తే...." అన్నాడు.

"పోరా! అప్పట్లో ఇంట్లో అందరూ కులాసాయేనా? పెద్దన్నయ్య, చిన్నన్నయ్య?"

"అంతా బాగున్నారు. ఉదయమేగా చూశాను?"

"పెద్దొదినా, చిన్నొదినా, పిల్లలూ?"

"ఆ..." నవ్వుతూ రాజా ముఖంలోకి చూశాడు.

"ఇంకా?"

"ఇంకెవరూ?"

"తెలీనట్లు?"

వాచస్పతి

"చెప్పందే ఎలా తెలుస్తుంది?" చలపతి కళ్ళు మెరిసిపడి నవ్వుతున్నాయి.

"మరిక చెప్పరా!"

"నాతో తేలిపోతూ, మోమాటంతో అనుకుంటున్నాది! ఉదయం కనిపించగానే 'చలపతన్నయ్యా! మొగలిరెండు తెప్పించి పెట్టవూ' అంది. అప్పుడే అనుకున్నాను మరీ ఎదుగుతున్నావని. అడిగాను. నవ్వుతూ లేడిలా పరిగెత్తిపోయింది. మొగలిరెండు తెప్పించి పెట్టాను. తీసికెళ్తావా?"

"ఊఁ... ఇవ్వు" అన్నాడు రాజా ఎక్కడో ఊహల్లో తేలుతూ.

"అప్పుడే అంత పరధ్యానమైతే ఎలారా?" మొగలిరెండు అందిస్తూ నవ్వాడు చలపతి.

"[illegible]" మొగలిరెండు జాగ్రత్తగా బాగ్‌లో దాస్తూ నవ్వాడు.

"వెళ్ళు, వెళ్ళు. వెయ్యి కళ్ళతో ఎదురు చూస్తూ ఉంటుంది! ప్రశ్నలు పెట్టగానే నన్ను పిలవడం మరిచిపోకు. వంట భళ్ళగా చేస్తే. నువ్వెప్పన్నా అక్కరేసనెలా పెట్టుకోవాలో నాకు తెలీదూ? ముసలి అమాంత్రం సాయం చెయ్యక పోతుందా?"

ఇద్దరూ ఫకాలున నవ్వారు.

"చలపతీ! నేను డాక్టర్ను కావడమంటూ జరిగితే నిన్నొక్కణ్ణయినా నా కాంపౌండర్నిగా చేసుకుంటాను." చలపతి భుజాల మీద రెండు చేతులూ వేసి అన్నాడు రాజా.

పారంలేని వారి స్నేహానికి ఇద్దరి కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. హృదయాలు అవ్యక్తమైన ఆనందంతో పరవళ్ళు తొక్కాయి. నిష్కపటమైన బంధం ఏదో మధురాతిమధురమైన భావనా వాహినిలో ఓక్షణం తేలిపోయారు.

"చలపతీ!"

"ఏంరా?"

"మరి అన్నయ్య ఉత్సాహంగా బయల్దేరి రమ్మనడంలో అంతర్యం?"

"పరమాత్మ కెరుక!"

"అంతేనంటావా?"

"అప్రన్నా! నాకేం తెలీదు. ఇక వెళ్ళు. అన్నట్టు. ఇదిగో ఈ గొడుగు తీసికెళ్ళు" మూలగా తడికెకు తగిలించి ఉన్న గొడుగు తీసి ఇస్తూ అన్నాడు.

"ఎవరు పంపారు?"

"ఇంకెవరు?"

రాజా హాయిగా, తీయగా నవ్వాడు.

"సాయంత్రం కనిపించు."

"అలాగే."

రాజా గొడుగు తెరిచి ఇంటిదారి పట్టాడు. వరండాలో కాలు పెట్టాడో, లేదో "చిన్నాన్న! చిన్నాన్న" అంటూ పిల్లలు చుట్టుముట్టేశారు.

"చిన్నాన్నను లోపలికి రానివ్వరేమిటే?" రాజా పెద్ద వదిన పార్వతి నవ్వుతూ పిల్లలను మందలించింది.

"అంతా కులాసాయేనా, వదినా?" కాళ్ళకు చుట్టుకున్న పెద్దన్న సాంబశివం కొడుకును చేతు

ళ్ళకి తీసుకుంటూ వాకిట్లో నిల్చున్న వదిన వైపు చూసి అడిగాడు.

"అంతా కులాసాయే. వాణ్ణి ఎత్తుకోకు, రాజా! మట్టిలో పిల్లాడి ఎలా ఉన్నాడో చూడు! బట్టలు పాడవుతాయి." నవ్వుతూ అంది.

"బట్టలకు మట్టయితే ఇక పోదేమిటి, వదినా?" చంటివాణ్ణి ముద్దు పెట్టుకొని అన్నాడు.

"డాక్టరు గారితో మనం మాట్లాడగలమా, అక్కయ్యా?" అప్పుడే అక్కడికి వచ్చిన భారతి మరదివైపు చూసి నవ్వి అంది.

"మీరిద్దరూ ఒక్కటయితే నేనెంత, చిన్నా దినా? పెద్దదినా, అలా చిక్కిపోయావేం?"

జ్ఞాన నేత్రం

జ్ఞాననేత్రం

లోపలికి నడుస్తూ అన్నాడు.

"ఏం చిక్కాను?" బలహీనంగా నవ్వి అంది పార్వతి. లోపలికి వచ్చి మంచం మీద కూర్చోగానే పిల్లలంతా చుట్టూ చేరారు. బాగు తెరవగానే మొగలిచెండు చేతికి వచ్చింది. అసలు ఆ వస్తువు హక్కుదారు ఇంతవరకు కనిపించలేదేమిటి చెప్మా అనే ఆశ్చర్యంతో నలువంకలా కనుకొలకుల్లో నుండే కలయజూశాడు. తర్వాత తను కొన్న మల్లె పూల పొట్లం బయట పడింది.

"ఓహో! .వదినంటే మారాజా కెంత ప్రేమో! పూలంటే ప్రాణాలిచ్చే భారతి మల్లెల పొట్లం సొంతం చేసుకుంటూ అంది.

"మల్లె పూలేమో మీకొదినా! మొగలి చెండేమో...." మధ్యలోనే ఆగి భారతివైపు చూసి నవ్వాడు, మొగలిచెండు కూడా చిన్నొదినే సొంతం చేసుకుంటుందేమోనని భయపడి! భారతి ముఖం క్షణంలో విచ్చుకొంది. పార్వతి తల బరువుగా తిప్పుకుంది.

"ఇక లేచి, స్నానం చేసిరా రాజా! అన్నం పెడతాను" అంటూ అక్కడినుంచి బరువుగా అడుగు లేస్తూ కదిలిపోయింది పార్వతి.

మల్లెల పొట్లం అక్కడే వదిలి పెరట్లోకి దాటి తీసింది భారతి. రాజా స్థితి అయోమయంగా ఉంది. పిల్లలందరి వైపూ చూశాడు ఏమిటన్నట్లు. ఉహుం.... ఒక్కరన్నా జవాబు చెప్తేనా?

"చిన్నాన్నా! మాకేం తేలేదూ?" పార్వతి పెద్ద కూతురు శశిరేఖ ముందు మాసంగతి చూడు అన్నట్లు అడిగింది.

రాజా బాగులోనుంచి బిస్కట్ల పొట్లం తీస్తూ "ఎన్ని భాగాలు, శశి?" అన్నాడు.

"ఆరు, చిన్నాన్నా!" అంది శశీమని.

"ఆరా! ఏడు కావూ?" అన్నాడు.

"ఆరే! కావాలంటే లెక్కెట్టు." చుట్టూ ఉన్న ఆరుమందినీ, మరోకసారి, తన నాలుగవ తరగతి లెక్కల పరిజ్ఞానంతో లెక్కపెట్టి అంది శశి.

పెద్దన్నకు నలుగురు, చిన్నన్నకు ఇద్దరు పిల్లలన్న సంగతి రాజాకు తెలీక పోలేదు. కానీ శశి మాటుకు తన పెద్ద కళ్ళల్లో నుండి ఆశ్చర్యాన్ని అలాగే కుమ్మరించింది, చిన్నాన్నకు ఆ మాత్రం తెలీదా అన్నట్టుగా!

"ఇంకో భాగం రాజా చిన్నాన్నకు" అన్నాడు శశి తమ్ముడు అక్కకు సాయం చేస్తున్నట్లు.

"ఉహుం. నాక్కాదు. మీ సుశీల పిన్నికి."

"సుశీల పిన్ని తినదుగా?" శశి ప్రశ్న.

"ఏం?" రాజా గుండెలు గుభిల్లుమన్నాయి.

"తలనొప్పట."శశి కళ్ళు పెద్దవిచేసి చెప్పింది.

"ఎప్పట్నుంచి?" రాజా కర్థంకాలేదు. ఉదయమేగా చలపతికి మొగలిచెండు తెమ్మని చెప్పింది? ఇంతలో ఏమైంది.

"పొద్దున్నుంచే!" రాగం తీసింది శశి.

"ఓహో!" ఉత్సాహమంతా నీరుకారిపోయిన రాజా అంతకన్నా మరేం అనలేక పోయాడు.

పార్వతి వచ్చి రెండుసార్లు హెచ్చరించగా వెళ్ళి స్నానం చేసి విస్తరి ముందు కూర్చున్నాడు రాజా.

"పిల్లల్నంతా రమ్మనకూడదూ?"

"వాళ్ళకేం? ఎప్పుడూ ఏదో ఒకటి తింటూనే ఉంటారు." అన్నం వడ్డిస్తూ అంది.

"అయితే అన్నం తినకూడదేంటి? వాళ్ళనూ పిలు, వదినా, అందరం కలిసి తింటాము."

"ముందు నువ్వు కానివ్వు, రాజా!" కఠినంగా అంది పార్వతి.

రాజా ఆశ్చర్యంగా తలెత్తి పార్వతివైపు చూశాడు. ఎప్పుడూ ఆప్యాయంగా మాట్లాడే పెద్ద వదిన అమృతహృదయంలో ఇంతటి కాఠిన్యానికి తావెక్కడుందా అన్న ఆశ్చర్యం రాజానోటికీ, మనసుకూ తాళం వేసింది. మరొక్క మాటా మాట్లాడక మౌనంగా అన్నం కలపసాగాడు.

"నీకిష్టమని పెరుగు పచ్చడి చేశాను. మరి కాస్త వేసుకో." అందులో అధికారమే ఉందో, వేడికోలే ఉందో అర్థం కాలేదు. అయినా పెద్ద వదిన ఆప్యాయత ఈ రోజుదా? పదిహేడు సంవత్సరాల క్రితం అమ్మ చనిపోయిన కొత్తల్లో ఈ ఇంట్లో అడుగుపెట్టిన పెద్ద వదినకు తను తమ్ముడో, కొడుకో ఏమవుతాడో తనకే తెలీదు. అయితే అందరూ అనుకుంటున్నట్లు మరిది మటుకు కాదు. ఆ భావనతో హృదయం జివ్వుమంది. కళ్ళల్లో నీళ్ళు చిప్పిల్లాయి.

"వెయ్యనా, రాజా?"

"వద్దు, వదినా!" కంఠం జీరబోయింది.

"ఏమిటలా కెలుకుతున్నావు! తినవయ్యా, బాబూ! రేపు....." పార్వతి ఠక్కున ఆగిపోయింది.

రాజా తలెత్తి చూశాడు. పార్వతి బలహీనంగా నవ్వింది. 'వదిన బాగా చిక్కిపోయింది' అనిపించింది.

"రేపు?" నొక్కి ప్రశ్నించాడు.

"మరేం లేదు. రేపెవరన్నా చూసి పాపం వాళ్ళ వదిన అన్నం పెట్టుతుందా లేదా అని అనక మానరు."

"ఎవరో ఏదో అంటే ఏం, వదినా? నువ్వెంత పెట్టావో, నేనెంత తిన్నానో, అది మనిద్దరికే తెలుసు." పార్వతి కళ్ళు దించుకుంది.

"వదినా?"

"ఊఁ........"

"సుశీలేది?" చూపులు విస్తరిమీద పెట్టి అడిగాడు.

పార్వతి కళ్ళెత్తి రాజావైపు ఓ క్షణం చూసింది. వదిన దగ్గర్నుంచి జవాబు రాకపోయేసరికి కళ్ళెత్తి భయంగా, దిగులుగా, బలహీనంగా అన్నాడు:

"వదినా!"

"తలనొప్పట" అంది కూర్చున్నదల్లా లేస్తూ.

"'ట'! నీకు తెలీదూ?"

"నన్నింకేం అడక్కు, బాబూ! మారు కావలిస్తే పిలువు" అంటూ మరో మాట లేకుండా వెళ్ళిపోయింది.

నెహ్రూ ఫోటో ఆల్బం

నవంబరు 14న
విడుదల-

మనసా, వాచా, కర్మణా
మాతృదేశాన్ని ప్రేమించిన
మహా పురుషుని
మహోజ్జ్వల జీవిత కథ
ఆర్టు పేపరు మీద
ఈ పత్రిక సైజులో
ఇంతవరకు ఎక్కడా
ప్రచురణ కాని 160 పేజీల
నెహ్రూ ఫోటోలు
పూర్తి ఖద్దరు సిల్కు బైండింగు
ఆర్టు పేపరు అట్ట
రాష్ట్రపతి రాధాకృష్ణన్
తెలుగు ఉపోద్ఘాతం

ఉపరాష్ట్రపతి డా॥ జకీర్ హుసేన్
అధ్యక్షతను శ్రీ లాల్‌బహదూర్
శాస్త్రి, హుమాయూన్ కబీర్
సి. డి. దేశ్‌ముఖ్, మొదలైన
పెద్దల పర్యవేక్షణలో జవహర్‌లాల్
నెహ్రూ స్మారక నిధి కమిటీ
తీర్చిదిద్దిన సంపుటి.

వెల రు 25/-

నవంబరు 30 లోగా
ఆర్డరు చేసేవారికి
పోస్టేజితో సహా
రు 22/-
మాత్రమే

పూర్తి అడ్వాన్సుతో
మీ ఆర్డరు క్రింది అడ్రసుకు పంపండి

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ బుక్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్
రాష్ట్రపతి రోడ్డు-సికింద్రాబాద్

రాజు తల తిరిగిపోయింది. తను భోజనం పూర్తి చేసేవరకూ పక్కనే కూర్చుని తినిపించే పెద్ద వదినేనా ఇప్పుడు తింటే తిను మానితే మానమని వెళ్ళిపోయింది? ఒక్క ముద్దకూడా నోట్లో పెట్టుకోలేకపోయాడు. లేచి వెళ్ళి చెయ్యి కడుక్కుని, వంటగది గుమ్మం దగ్గర నిల్చున్న పార్వతివైపు కోపంగా చూసి మూతి బిగించాడు. రెండు కన్నీటి బొట్లు 'టప్'మని రాలి విస్తట్లో పడగా రాజు వదిలిన నిండు విస్తరి తీసికెళ్ళి బయట పడేసింది పార్వతి. రాజు కన్నీళ్ళు బలవంతంమీద ఆపుకుని మంచం మీద ఒరిగాడు.

సుశీల విషయంలో వదిన ప్రవర్తన ఎందుకలా ఉందో తల బద్దలు కొట్టుకున్నా అర్థం కాలేదు. పెద్నన్నయ్య ఇంతవరకూ కంటికే కనిపించలేదు. చిన్నన్నయ్య స్కూలుకు వెళ్ళాడేమో, ఇక సాయంత్రమే కనిపిస్తాడు. సుశీల కంటికే కనిపించకపోవడంలోని అంతరార్థం? ఎంత తల నొప్పయితే మటుకు? ప్రతిసారీరాగానేచిరునవ్వుతో పలకరించి కళ్ళతోనే ఆహ్వానించే సుశీల ఈసారి ఎందుకింత ముభావంగా ఉంది? పొద్దు పోకదా ఆకాశంలో తేలిపోతున్నదని చంపతి చెప్పింది. మరి ఏమిటి? తనమీద కోపమా? ఎందుకూ? తనకు తెలిసి ఉన్నంతవరకూ తను ఏ తప్పిదమూ చెయ్యలేదే? చేసిన తప్పుకు శిక్షవిధిస్తే తను సంతోషంగా స్వీకరించే వాడుకదా? ఒకవేళ ఇదే శిక్షేమో?

అంత మనోవ్యాకులతలోనూ తన ఆలోచనకు

జ్ఞాననేత్రం

నవ్వు వచ్చింది రాజుకు. సన్నగా నవ్వుతూ తలుపులు బిగించి ఉన్న గదివైపు ఒకసారి చూశాడు. రేపటికైనా దేవి ప్రసన్నురాలు కాకపోతుందా అన్న ఆశ లేకపోలేదు. సాయంత్రం మొగలి రేకులతో జడ వేసుకుంటుందో, లేదో!

మరయితే వదినెందుకు అలా ఉంది? సుశీల నిజంగా తనమీద అలగడమంటూ జరిగితే— "మరిదీ! సుశీల అలిగిందయ్యా! ఇక నీ ఇష్టం!" అంటూ కవ్వించేది. పెద్ద వదిన కాకున్నా చిన్న వదినన్నా అలాంటి సూచన ఇచ్చేది. మరి చిన్న వదిన కూడా అలా ముభావంగా ఎందుకుందో?

చిన్నాభిన్నమైన భావాలు— ఉండి ఉండి కీడును శంకిస్తున్న హృదయము— వీటిమధ్య ఓ చిన్న కునుకు— ఆ కునుకులో పీడకల. బరువుగా కళ్ళు తెరిచి చూచాడు. కలత నిద్రలోని పీడకలను తలుచుకొని హృదయం భయంతో గజగజ లాడింది.

వంట గదిలోనుంచి అస్పష్టంగా మాటలూ, పిల్లల గోలా వినిపిస్తున్నాయి.

"జొన్న సంగటి నాకొద్దు." శశి మారాం చేస్తున్నది.

"రోజూతినడం లేదూ? ఈరోజేమొచ్చింది?" పార్వతి మెల్లగా దండిస్తున్నది.

"ఈరోజు అన్నం చేశావుగా?"

"పాడుకళ్ళల్లోపడింది? నీకోసంచేశానేమిటి?"

"పోనీ ఉంటే కాస్త పెట్టరాదక్కయ్యా!" భారతి గొంతు.

"ఉంటే పెట్టక మనం తింటామా? నీ కంటే చిన్న వాళ్ళంతా తినడం లేదూ? మజ్జిగ వేయనా?"

"నాకేం వద్దు."

"వద్దకుంటే వెళ్ళు." కోపంగా అంది పార్వతి.

చిర్రుబుర్రులాడుతూ హాల్లోకి వచ్చి మూతి ముడుచుక కూర్చుంది శశి. రాజు కళ్ళల్లో అప్పటికే నీళ్ళు సుళ్ళు తిరుగుతున్నాయి.

"శశీ!" గద్గద కంఠంతో పిలిచాడు.

శశి కళ్ళు తుడుచుకుంటూ రాజు దగ్గరకు వెళ్ళింది.

"రోజూ జొన్న సంగటేనా చేసేది?"

శశి అవునన్నట్లుగా తల ఆడించింది.

"నీ కిష్టం లేదూ?"

"ఊహూఁ...."

"అందరూ అదే తింటారా?"

శశి మాట్లాడలేదు.

రాజు బరువుగా మూలిగాడు. ఇందుకేనన్న మాట వదిన తనతోపాటు పిల్లలకు అన్నం పెట్టనిది. హృదయం మెలికలు తిరిగిపోయింది. కనుకొలకుల్లో ఒక కన్నీటిబొట్టు నిలిచింది. అంధకారంగా, అజ్ఞానంగా, నికృష్టంగా, హీనంగా ఉన్న ఆ సంసార రంగానికి దట్టంగా, నిండుగా కప్పబడిన తెరలను చీల్చుకుని ఆత్రంగా, బరువ్గా, బాధగా పరుగెత్తి పోతున్నది మనసు. చివరకు కనిపించిన దృశ్యం? బాధాకరమైనది. హృదయాన్ని పిండి రక్తపు ముద్దను చేసింది. విలవిల్లాడి పోయాడు. లేచి శశిని రెండు చేతులతో దగ్గరకు తీసుకుని హృదయానికి హత్తుకున్నాడు.

"చిన్నాన్నా!"

"ఏం?" శశి నొసలు ముద్దు పెట్టుకుని అడిగాడు.

"నాకు పరికిణీ తెస్తానన్నావు. తెచ్చావా?"

"మరిచిపోయానమ్మా, శశీ! చిన్నాన్న నిప్పటికి క్షమించు. రేపు తప్పక తెచ్చి పెడతాను." గొంతు వణికింది.

"ఎప్పుడూ ఇంతే!" చెప్పింది.

"లేదు. రేపు తెస్తాను. నీ చెయ్యిలా ఇవ్వు. ఒట్టేస్తాను."

శశి చెయ్యి చాచింది.

రాజు ఒట్టు వేశాడు.

"రెండు, చిన్నాన్నా! ఇది చూడు ఎలా చిరిగిపోయిందో?"

"నీకెన్ని పరికిణీలున్నాయి?"

"రెండే. ఇదేమో అంతా చిరిగిపోయింది."

"ఓ!"

"రెండు కుట్టించవూ?" ప్రార్థన.

"సుశీల పిన్ని కెన్ని చీరలున్నాయి?"

"రెండేగా?" ఆమాత్రం తెలీదా అన్నట్లు.

మా అమ్మ కెన్నున్నాయి? అని అడగలేక పోయాడు. అడిగితే వచ్చే జవాబేమిటో తెలుసు.

అనన్య సామాన్య ప్రచారంగల తెలుగు వారపత్రిక
ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక

పుష్పము మీ అదృష్టం చెప్పగలదు

మీ భవిష్యత్తులో ఏమి జరుగబోవునదిన్నీ, మీసరియైన చర్యనుగురించిన్నీ మీరు తెలుసుకొన గోరినట్లయితే ఒక పోస్టుకార్డుపైన మీకు ఇష్టమగు ఒక పుష్పము పేరున్నూ, మీరు వ్రాయు తేదీ, వేళవివరము లున్నూ, మీ సరియైన చిరునామాయున్నూ వెంటనే వ్రాసి పంపండి. జ్యోతిషశాస్త్రములోని రహస్యగణితము మూలముగా మేము గుణించి, మీరు కార్డు వ్రాసిన తేదీ లాగాయతు 12 మాసములలోను మీయొక్క అదృష్టము, లాభ నష్టములు జీవితమార్గము, ఏ వ్యవహారములో మీకు జయము కలుగునో, ఉద్యోగం విషయ క్షేత్రంలో మంచిచెడ్డలు, మార్పులు, ఆరోగ్య విషయము, పరదేశ గమనము తీర్థయాత్రలు, వివాహము, స్త్రీ సుఖము, సంతానము, నిధినిక్షేపములు, లాటరీ, అకస్మాత్ ద్రవ్యలాభము మొదలగు వానిని గురించి స్పష్టముగా మాసవారీగా వ్రాసి రు. 1—25 న.పై.లకు మాత్రము వి.పి. గా పంపగలము. (వి.పి.చార్జీలు ప్రత్యేకం.) దుష్ట గ్రహములేవైనా ఉన్నయెడల శాంతిచేయువిధానంకూడా తెలుపగలము. వివరములు మాపూచీపైన పంపబడును. మేము పంపిన భోగట్టా మీకు తృప్తిగాలేనియెడల పైకం వాపసు చేయబడును. ఒకసారి పరీక్షించండి. అడ్రసు ఇంగ్లీషులో వ్రాయండి.

Pt. Dev Dutt Shastri, Raj Jyothishi (A.W.P.) P.B. 86, Jullundur City.

ఆ సన్నిసత్యం మనసుకు తెలిసినా శశి నోటంట వినడానికి భయపడ్డాడు. అందుకే మరేం మాట్లాడలేకపోయాడు. హృదయం బరువుగా ఉంది. మేధ తన అస్తిత్వాన్నే మరిచిపోయి నట్లయింది.

"నాపాట వినేటట్లయితే నీకు పరికిణీలు కుట్టిస్తాను, శశీ!" అన్నాడు ఓ క్షణం తర్వాత.

శశి ఏమిటన్నట్లు చూసింది.

"ముందు వెళ్ళి అన్నం తిను."

శశి మాతి మడుచుకొని అయిష్టంగానే వెళ్ళింది. వంటగది గుమ్మంలో శశిని చూడగానే "శశి బంగారు! రా! రా! అంటరూ తినేశారు. చిన్నాన్నకు చేసిన పెరుగు పచ్చడి నీకే వేస్తానురా!" అంది ఆనందయంగా పార్వతి.

రాజా ఇక అక్కడ కూర్చోలేక నిప్పులు చెరుగు తున్న ఎండలోనే గబగబా అడుగులేసుకుంటూ వెళ్ళాడు.

సాయంత్రం ఆరు గంటలు కావస్తున్నది. సూర్యుడు పశ్చిమ దిక్కుకు పూర్తిగా వాలి పోయాడు. అంతవరకు ఎండ తీక్ష్ణతకు బాధ పడిన ప్రాణులను సాయంత్రపు చల్లని గాలులు మనసుకు హాయిగా ఉన్నాయి. ఆలమందలు ఇంటి ముఖం పట్టాయి. పక్షులు ఆహారాన్వేషణ చాలించి గూళ్ళకు చేరుకుంటున్నాయి.

రాజా చలపతి దగ్గర సెలవు తీసుకుని ఇంటి ముఖం పట్టాడు. వరండాలో అడుగు పెట్టగానే రాజా చిన్నన్న రామ్మూర్తి చుట్ట కాలుస్తూ కని పించాడు.

"ఎప్పుడొచ్చావు?" చుట్ట నుసి రాలుస్తూ అడిగాడు.

"ఇప్పుడే!"

"ఇప్పుడా?"

అసలు రామ్మూర్తి వాకిట్లో ఉండగానే "రాజా చిన్నాన్నవచ్చా"డంటూ పిల్లలుచెప్పేశారు. తక్కిన వివరాలన్నీ భారతి క్షుణ్ణంగా వివరించింది. తమ్ముణ్ణి పలకరించను సమయానికి మరో ప్రశ్న దొరక్క సామాన్యమైన ఆ ప్రశ్ననే వేశాడు రామ్మూర్తి. కానీ రాజు ఇచ్చిన జవాబు రామ్మూర్తిని ఆశ్చర్యపరిచినా, రాజా ఈ లోకంలో లేడన్న విషయాన్ని మటుకు స్పష్టపరిచింది.

"ఊఁ.... చిక్కిపోయావేం?"

"ఎండలు." మొదటి ప్రశ్న కిచ్చిన జవాబుకు సిగ్గుపడి రెండవ ప్రశ్నకన్నా సరైన జవాబివ్వాలని గొణిగాడు.

"పక్క పల్లెకు ట్రాన్స్‌ఫరయిందటనా?" తనొక్క ప్రశ్నన్నా వెయ్యకుంటే బాగుండదని ఆ ప్రశ్న వేశాడు.

"అవును. పొద్దున పోతే సాయంత్రమే ఇక ఇంటికి రావడం." విట్మూర్తి అన్నాడు.

రాజా మాట్లాడకుండా వింటున్నాడు.

"వెళ్ళు. వెళ్ళు. కాఫీకాచి నీకోసం గంట నుండి చూస్తున్నారు."

నెమ్మదిగా లోపల కడుగు వేశాడు రాజా. వంటగది గుమ్మం దగ్గర కూర్చుని పొట్లకాయ తరుగు తున్న భారతి దూరాన్నుంచే రాజానుచూసి, "రాజా వచ్చా డక్కయ్యా!" అంది పార్వతితో. పార్వతి కాఫీ వెచ్చజేసి తీసుకు వచ్చింది.

"వద్దు." ముఖం తిప్పుకుని అన్నాడు రాజా.

"ఏం?"

"మాకంతా లేనిది నాకుమటు కెందుకు?"

"మాకంతా లేదని నీకేం తెలుసు?" నవ్వగా నవ్వుతూ అంది.

"తెలుసు. ఎన్నిరోజులు తెలీకుండాఉంటుంది? మామ్మిష్కి కనుక కాస్త ఆలస్యంగానే తెలిసింది." విషాదంగా అన్నాడు.

పార్వతి ముఖం పాలిపోయింది. నెమ్మదిగా తేరుకుని "మాకంతా అలవాటు లేదయ్యా బాబూ! లేపు సుప్పు డాక్టరు వయ్యాక....." అన్నది.

"వదినా!"

పార్వతి బెల్లబోయింది.

"ఇక ఆ మాట అనవద్దు."

పార్వతి విభ్రాంతి అయింది. కాసేపు శిలా ప్రతిమలా అలాగే నిల్చుండిపోయింది.

వికలమైన మనసుతో అక్కణ్ణుండి పెరట్లోకి దారితీశాడు రాజా.

"చిన్నాన్నా! నా మొగలి రేకుల జడ చూడూ! బాగాలేదూ?" నిచ్చెన వేసుకుని జాజి మొగ్గలు తుంపుతున్న శశి రాజాను చూడగానే సంతోషంగా అంది.

"బాగుంది" అన్నాడు శశి జడవైపు చూస్తూ.

"పిన్ని వేసుకోలేదు." పందిరి క్రిందకూర్చుని జాజి మొగ్గల మాల కట్టుతున్న సుశీల వైపు చురచురా చూస్తూ అంది శశి.

ఎందుకు వేసుకోలేదు?—అన్నట్టు సుశీల వైపుచూస్తూ హృదయంలోని ఆప్యాయతనంతా చూపులగుండా కుమ్మరించాడు రాజా. సుశీల నెమ్మదిగా కళ్ళు దించుకుంది.

"తలనొప్పి తగ్గిందా, సుశీ!" పందిరిదగ్గరగా వచ్చి సుశీల ముఖంలోకి పరీక్షగా చూస్తూ అడిగాడు. ఉత్సాహమే రూపుగొన్నట్లుండే సుశీల ఎందుకనో నిరుత్సాహానికి ప్రతినిధిఅయిపోయింది.

సంతోష సుగంధానికి, సౌందర్య లాలిత్యాలకు స్థావరమైన ఆ వదనసరోజం విషాదాన్ని వెదజల్లుతూ, వాడి వాలిపోయింది. సర్వ కాలాలయందూ ప్రఫుల్లంగా ఉండే ముఖపద్మం (రాజా దృష్టిలో—ప్రకృతికి విరుద్ధమైనా సరే) ఈ రోజు ముకుళించుకు పోవడం మొదటి సారిగా చూస్తున్నాడు. రేకుల నన్నింటినీ కన్నులు చేసి కమలబాంధవునికోసం ఎదురుచూచే కమలిని అతని కరస్పర్శకు కూడా ముకుళిస్తుందా? ప్రకృతి స్వభావానికి పూర్తిగావిరుద్ధం. మరి ముకుళించిన సుశీ ముఖసరోజానికి అర్థం?

"తగ్గలేదా?" ఆలోచనలనుంచి తేరుకుని అడిగాడు.

నెమ్మదిగా తల ఆడించింది. అవునన్నట్లో? కాదన్నట్లో?

"చిన్నాన్న పిలుస్తుంటే మాట్లాడవేం?"

వేదన

చిత్రం—కె. ఎస్. బాలసుబ్రహ్మణ్యం (మద్రాసు-7)

విచ్చేసమీదనుండే పూలు సుశీల ఒళ్ళోకి వేస్తూ శశి గద్దించింది.

"ఏం మాట్లాడాలి?" విరసంగా నవ్వ శశి ముఖంలోకి చూసి అంది.

ఏం మాట్లాడాలి?

రాజా స్తంభించిపోయాడు. తనతోపాటు సర్వ జగత్తూ స్తంభించినట్లయింది. చల్లని పిల్ల గాలులు వీస్తున్నా శరీరమంతా చెమట పట్టినట్లయింది. ఏమిటి దీనికంతా అర్థం? మస్తిష్కం పదేపదే వేస్తున్న ప్రశ్న అదొక్కటే.

"సుశీ! మాట్లాడాలంటే మాటలే లేవా?"

ఆవేదన మారు మ్రోగింది.

"ఏమున్నాయి?"

ఏమున్నాయి! గుండెలు వ్రయ్యలయ్యాయి.

"కనీసం అడిగిన ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పాలి."

రాజా ఇక మాట్లాడలేక పోయాడు. గొంతు గాద్గద్యం వహించి రాజుతో సహకరించను నిరాకరించింది.

సుశీల కళ్ళల్లో నీళ్ళు సుళ్ళు తిరిగాయి. తలెత్తి రాజా ముఖంలోకి చూడలేకపోయింది.

"ఏం మాట్లాడమన్నమాట?" తన్ను తాను తమాయించుకొని అడిగాడు.

శశి పూలుకోయటం మాని ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్నది. అప్పుడే పెరట్లోకేదో పనిమీద వచ్చిన భారతి ఓ క్షణం తటపటాయించి,— "సుశీలా! ఇలారా!" అంది తిరిగి లోపలికి వెళ్ళుతూ. సుశీల తలవంచుకొని మౌనంగా వెళ్ళిపోయింది.

"శశీ!" ఆక్రోశించాడు.

"ఏమిటి, చిన్నాన్నా!" చిన్నాన్న ఎందుకలా ఉన్నాడో అర్థంకాలేదు శశికి. సుశీల పిన్ని మాటా

ఉతే ఏం?

"ముఖం పిన్ని ఎందుకలా ఉంది?"

"తలనొప్పిగా?" అమాయకంగా ప్రశ్నించింది.

"ఊహూఁ... కాదు."

"అవును, చిన్నాన్నా!"

"నీకు తెలీదు."

అక్కడే, శశిముందే—మధ్యాహ్నం నుండి హృదయంలో పేరుకుని పోయినంత బరువుగా తయారయిన ఆవేదనను కన్నీటి రూపంలోకి మార్చి ప్రక్షాళనం చెయ్యాలన్న గాఢమైన కోరిక కలక్కపోలేదు రాజుకు. కాని, అభిమానమూ, అభిమానంతోపాటు తను మగవాడనన్న భావనా ఆ ప్రయత్నాన్ని దూరం చేశాయి.

విరిగిపోయిన మనసు—

చెదిరి పోయిన ఆలోచనలు—

భవిష్యత్తుమీద అపనమ్మకం—

జీవితం మీద విరక్తి—

అవి ఆ క్షణంలో మిగిలాయి.

మర్నాటి మధ్యాహ్నానికల్లా సాంబశివం వచ్చాడు. రాజును చూడగానే చిరునవ్వుతో పలకరించాడు.

"సాయంత్రం ఎక్కడికీ వెళ్ళకు. నీతో మాట్లాడాలి." రెండు నిమిషాల్లో భోజనం ముగించుకుని తిరిగి పనిమీద వెళ్ళుతూ చెప్పాడు సాంబశివం.

"రాత్రి భోజనంచెయ్యకపోతివి. ఇక అన్నానికి లేవయ్యా, మరిదీ!" భారతి నవ్వి అంది.

"అన్నయ్యతోపాటు నాకూ పెట్టవలసింది." వదినలిద్దరి ముఖాల్లోకి పరీక్షగా చూస్తూ అన్నాడు.

పార్వతి చూపులు తిప్పుకుని "మరిదికి ప్రత్యేకమైన వంటకాలు వడ్డిస్తామని!" అని సాగదీసింది.

"అలాగే ఉంది చూస్తుంటే!" ముఖం చిట్లించి అన్నాడు.

"చూద్దువుగాని. రా" అంది లేచి వంటింట్లోకి నడుస్తూ.

రాజా వెళ్ళి విస్తరిముందు కూర్చున్నాడు.

పార్వతి అన్నం పెట్టబోయింది.

"వద్దు." వారించాడు.

"ఏం!" ఆశ్చర్యపోయింది.

"మీరంతా ఏం తింటారో అదే పెట్టు."

"అదే పెట్టుతున్నాను."

"అబద్ధాలాడకొదినా!"

"అందరి విషయం వేరు."

"ఎందుకనో?"

"నీకూ, వాళ్ళకూ భేదం లేదూ?" కంఠంలో అనుమానం.

"ఏమిటో?" వ్యంగ్యం.

"నువ్వు నా భర్త మరిదివి."

"ఇంకా....." బొమముడి అల్లలాడింది.

"కాబోయే డాక్టరువు."

"ఊఁ.....?" కళ్ళు కోపాన్ని కుమ్మరించాయి.

"సుకుమారుడివి." నవ్వింది.

జ్ఞాననేత్రం

నవ్వుతో మరిది కోపాన్ని మరిపించాలని పార్వతి ప్రయత్నం.

"అంతే కాదొదినా! ఇంత మంది సుఖాన్ని, సంతోషాన్ని నా ఒక్కడి సుఖం కోసం, నా ఒక్కడి అభివృద్ధికోసం ఏమాత్రం సంకోచపడక దోచుకుంటున్న స్వార్థపరుడు! రాక్షసుడు! అమాట చెప్పొదినా!" ఆవేశంతో ఊగిపోయాడు.

అన్నం పళ్ళెం చేతిలో పట్టుకుని నిలబడి ఉన్న పార్వతి, వంటగది గుమ్మం ఆనుకుని నిలబడిఉన్న భారతి ఓ నిమిషం పాటు చిత్తరువుల్లా ఉండిపోయారు.

యాత్రికుడు

చిత్రం—కిరణ్మయి (టీర్‌పూర్)

"చెప్పొదినా! ఇంకే చదువొద్దు."

ఆవేశమంతా అణగారిపోగా, ఆవేదన గొంతులో ప్రతిధ్వనించగా, చెక్కిలిమీద జారిన కన్నీటిని కొనగోటితో తుడిచివేసుకుంటూ, అస్పష్టంగా గొణిగాడు. తోడికోడళ్ళిద్దరూ ఒకరి ముఖంలోకి మరొకరు చూచుకొన్నారు. అర్థం కోసం అన్వేషించారు. తమ అన్వేషణ అర్థరహితమని చివరకు మరిది ముఖంలోకి చూపులు బరపారు.

"రాజా!" పార్వతే ముందుగా తేరుకుంది.

"వదినా! ఇన్నాళ్ళూ ఇన్ని విషయాలు ఎలా దాచగలిగారు?"

"ఈ సంవత్సరం కరువు. పంటల్లేవు."

"అన్నయ్య ఐదెకరాలు అమ్మేశాడటగా?"

"ఎప్పుడూ?" ఆశ్చర్యం చూపింది.

"ఇకదాచకు, వదినా! పోనీ, నువ్వుచెప్పు, చిన్నొదినా?" విసుగ్గా అన్నాడు.

భారతి పార్వతి ముఖంలోకి చూసింది.

"అమ్మవలసొచ్చింది, రాజా!" తలతిప్పి అంది పార్వతి.

"ఎందుకూ?"

"అప్పు."

"అప్పెందుకయింది?"

"మనకుసరిగ్గా పంటలెక్కడపండుతున్నాయి?"

"నా చదువుక్కాదూ?" నిలవేశాడు.

ఆ క్షణంలో జవాబు లేకపోయింది పార్వతికి.

"అలాగని ఎలా చెప్పగలవు? తిండికీ, చదువుకూ అన్నింటికీ." కాసేపటికి కళ్ళు దించి అంది పార్వతి.

"తిండి! ఏం తిండి!" వెక్కిరించాడు.

ఈసారీ పార్వతికి జవాబు లేకపోయింది.

"ఇక ఉన్న పొలమెంత? ఐదెకరాలు! ఈ కడప జిల్లాలో, అందులోనూ మన పల్లెలో ఒక సంవత్సరం పండితే రెండు సంవత్సరాలు కరువుతో బాధ పడవలసిన చోటఐదెకరాలతో కుటుంబం నెట్టుకు రావాలంటే మాటలా? ఈ ఐదెకరాలకున్న విలువెంత? మంచి ధర పలికితే మూడు నాలుగు వేలు! నేనింకా ఐదు సంవత్సరాలు చదవాలి. పూర్తి చెయ్యను ఎన్నివేలు కావాలి? ఎలా వస్తుంది?"

"మా చిన్నన్నయ్యకు వస్తుందిగా?" భారతి కల్పించుకుంది.

"ఎంత? చదివింది సెకండరీగ్రేడు. తీసుకుంటున్నది హయ్యర్ గ్రేడుస్కేలు! పక్క పల్లెకు రోజా నడిచివెళ్ళి వచ్చిందానికి ఇవ్వవచ్చు అరవై రూపాయలు! పోనీ, అలా చూసుకున్నా ఆ అరవై నా హాస్టల్‌ఫీజుక్కూడా చాలదే!"

దానికి ఇద్దర్లో ఒక్కరూ జవాబు చెప్పలేకపోయారు.

"పోనీ, ఈ విషయాలన్నీ అలా వదిలెయ్యి. ఉదయంనుంచీ సుశీల కనిపించదేం? అసలేం జరిగింది? అన్నయ్య ఉన్నపళంగా నన్నెందుకు రమ్మన్నట్టు?"

"నన్నడక్కు, రాజా! అవన్నీ నాకు తెలీదు." గోడ నానుకుని బలహీనంగా అంది పార్వతి.

"తెలిసా? అమాయకుడను, వదినా! ఈ ఇంట్లో నీకు తెలీని విషయం ఒకటున్నా ఉంటుందా? బహుశా నాకు చెప్పడం ఇష్టంలేదు కాబోలు!" బాధతప్త కంఠంతో అన్నాడు.

"అలా అనకు, రాజా! ముందు అన్నం తిను."

"నాకు చెప్పకూడని రహస్యాలు నీకున్నాయని ఈరోజే మొదటిసారిగా తెలుసుకుంటున్నాను." నిష్ఠురతనూ, నిందనూ మేళవించి అన్నాడు.

"రహస్యమేముంది? సాయంత్రం మీ అన్నయ్య వచ్చి చెప్తారుగా?"

"అంతవరకూ రహస్యమన్నమాట!"

"పోనీ, అలాగే అనుకో. ఇకఅన్నం పెట్టనా?"

"అన్నం వద్దు."

"ఆ జొన్న సంగటి నీకు జీర్ణం కాదు." పార్వతి గొంతు కంపించింది. అతి మెల్లగా.

"అదీ చూస్తాను."

పార్వతి అలాగే నిలబడిపోయింది నిశ్చేష్టగా.

"అక్కయ్యా! ఇక ఆ మొండి ఘటంతో మనం మాట్లాడలేము. అడిగిందే పెట్టు" అంది భారతి.

"మప్పే పెట్టు" అంటూ అక్కణ్ణుంచి వెళ్ళి పోయింది పార్వతి.

సంధ్య సిగ్గుల పెళ్ళికూతురయింది. చేరువైన ప్రియుని కన్నుల్లోని అనురాగ రేఖలు అసలే అరుణమైన ఆమె ముఖాన్ని మరింత రాగరంజితం చేశాయి. రాజా వరండాలో కూర్చుని వింత వింత రంగులతో సుశోభితంగా ఉన్న విశాలాకాశం వైపు చూస్తున్నాడు. చూపులైతే ఆకాశం మీదున్నాయిగానీ, మనసంతా 'పెద్దన్నయ్య ఎప్పుడు వస్తాడు? ఏంచెప్తాడు?' అనే విషయం మీదే కేంద్రీకరించబడిఉంది.

రాజా ఎదురు చూస్తున్నట్టుగానే సాంబశివం రానే వచ్చాడు. రామ్మూర్తి సాంబశివం వెనకే వచ్చాడు. రాజా వరండాలో ఉన్న స్తంభా న్నానుకొని కూర్చున్నాడు. రామ్మూర్తి మరో స్తంభానికి జేర్లబడి బీడీ వెలిగించాడు.

"అన్నయ్యా! ఏవిటో మాట్లాడాలన్నావు?" రాజా విషయం కదిపాడు.

"పార్వతి ఏం చెప్పలేదా?" చుట్ట వెలిగిస్తూ అన్నాడు— చెప్పబోయే విషయానికి నాందిలా.

"లేదు." ముభావంగా అన్నాడు.

"ఉదయాన్నే ప్రయాణానికి సిద్ధంగా ఉండు" అన్నాడు విషయమంతా చెప్పినట్టు, ఇకనేం చెప్ప నవసరం లేనట్టు, అదే భరతవాక్య మన్నట్టు.

రాజా ఆశ్చర్యానికి ప్రతిరూపై ఇద్దరన్నల వైపు మార్చిమార్చి చూశాడు కొన్ని క్షణాలపాటు. కాసేపటికి తేరుకుని నెమ్మదిగా "ఏ ఊరికి? ఎందుకూ?" అన్నాడు.

"చిత్తూరుకు." చుట్ట నుసి రాలుస్తూ అన్నాడు.

"ఎందుకూ?"

"పెళ్ళి చూపులకు."

డబ్బు చిక్కుల వల్ల అన్నయ్య మనసు కాస్త స్థిరత్వం తప్పిందేమోనన్న భావన ఒక్కటే ఆ క్షణంలో రాజాకు కలిగింది.

"ఏవిటి, చిన్నన్నయ్యా?" ఆ భావంతో రామ్మూర్తిని ప్రశ్నించాడు.

"అవున్రా!" అన్నాడు అంతకన్నా ఎక్కువ తనకు తెలీదన్నట్టు, తెలిసికోవలసిన అవసరం లేనట్టు.

"మీరు చెప్పేదేమిటో నాకర్థం కావడంలేదు పెళ్ళి చూపులకు వెళ్ళేది ఎవరు?" ఇద్దర్లో ఎవరు జవాబు చెప్పినా తనకు సమ్మతమే నన్నట్టు చూశాడు.

"నేనూ, కాదు. రామ్మూర్తీ కాదు. అమాట కొస్తే పెద్దగా అంటే పార్వతీ, భారతీ ఇద్దరూ వచ్చి ఇక్కడే పెళ్ళి చూపులు ఏర్పాటు చెయ్య గలరు." పెద్దగా నవ్వి అన్నాడు సాంబశివం.

"మరి నాకేనా పెళ్ళి చూపులు! అమాట వింటే సుశీల మటుకు......"

"రాజా!" సాంబశివం మధ్యలోనే అడ్డు పడ్డాడు.

"ఏం?"

"సుశీల నిన్ను చేసుకోనంది."

"అన్నయ్యా!"

"అవున్రా!" విచారంగా అన్నాడు.

"సుశీల నన్ను చేసుకోనందా?" ఆ వాక్యంలోని ప్రతి పదాన్ని, ప్రతి పదంలోని ప్రతి అక్షరాన్ని నొక్కి పలికాడు.

"కావలిస్తే అడుగు."

రాజా తలతిప్పి గుమ్మంవైపు చూశాడు. పార్వతి గుమ్మానికి ఆనుకుని నిల్చుని రాజావైపే చూస్తోంది. చప్పున అక్కణ్ణుంచి లేచి పార్వతి దగ్గరికి వచ్చి "వదినా! నువ్వన్నా చెప్పు" అన్నాడు కంపిస్తున్న కంఠంతో.

"నిన్న మీ పెద్దన్నయ్యతో చెప్తుంటే విన్నాను, రాజా!" అంది బరువుగా.

"నమ్మను. నమ్మలేను" అన్నాడు విషణ్ణ వదనంతో.

"సుశీలా! ఒక్కసారి ఇలారా! నీ నోటితోనే ఆ విషయాన్ని మీ రాజు బావకు చెప్పు." విషాదంగా నవ్వుతూ అంది.

సుశీల నెమ్మదిగా గదిలోనుంచి వచ్చి కాలి బొటన వేలితో నేలరాస్తూ నిల్చుంది.

"సుశీ! నన్ను చేసుకోనని తమాషాకన్నావు కదూ?"

"కాదు."

"నిజంగానే అన్నావా?"

"అవును."

"నిజంగానే....."

సుశీల వెళ్ళిపోయింది, ఇక తను చెప్పేదేమీ లేనట్టు. ఆ వెళ్ళడంలో తన హృదయం లోపలి కలో భద్రంగా దాచిన అనురాగ విపంచి సుతారపు తీగలను క్రూరంగా తెంపి మరీ వెళ్ళినట్లనిపించింది రాజుకు. తల గిర్రున తిరిగి పోయింది. కళ్ళల్లో నీళ్ళు చిప్పిల్లాయి. ఒక్క అంగలో వరండాలోకి వచ్చి స్తంభానికి అంటుకుపోయాడు.

చిత్రం—కిరణ్మయి (హీరాపూర్)

చీకటి తెరలు దట్టంగా కమ్ముకున్నాయి.

ఆ చీక తెరల్లో— అంతకన్నా చీకటయి పోయిన తన ఆశలనూ, ఆశయాలనూ, అనురాగాన్ని, అంతఃకరణనూ, భవిష్యత్తునూ, జీవితాన్ని, ముఖ్యంగా కన్నీటిని దాచుకోవాలని రాజా ప్రయత్నం. అదే చేశాడు కూడా.

ఆ రాత్రంతా మంచంలో అటూ యిటూ కదులుతూనే ఉన్నాడు రాజు. ఎక్కడలేని ఆలోచనలూ, ఎనలేని దుఃఖమూ నిద్రాదేవిని దూరం చేశాయి. గడిచిన మధుర క్షణాలన్నీ ఒక స్మృతి. శేషం ఒక కల. గతం గతించిపోయినా గతస్మృతులు రాక మానవు. అందులోనూ గతం మధురమై, వర్తమానం బాధాకరమై, భవిష్యత్తు అగమ్యమైనప్పుడు. తనకూ, సుశీలకూ మధ్యనున్న బంధం ఈరోజుదా? ఓ! జన్మజన్మాల అనుబంధం. అక్కయ్య సుశీలను పురిటి వాసనల్లోనే వదిలి

శాశ్వతంగ వెళ్ళిపోయాక, బావ దేశాలమీద పడ్డాడు తిరిగివాడై. పార్వతి ఒళ్ళోని సుశీలను అమ్మే తీసుకు వచ్చింది. అనుకున్నాడు మూడు సంవత్సరా లుండవచ్చు. అమ్మ వెళ్ళుతూ సుశీల భారాన్ని, తన భారాన్ని వదినమీద వేసి మరీ వెళ్ళింది. వదిన తాముఇద్దర్నీ తన బిడ్డల్లాగే పెంచింది. ఇంకా ఎక్కువగానే అని చెప్పవచ్చు. శరీరాలు రెండు, హృదయం ఒక్కటి అనిపించేటంత స్నేహం తమది. ఏ ఆకర్షణకూ, ప్రలోభానికీ అందులో స్థానం లేదు.

అందానికీ, వయసుకూ, అంతస్తుకూ, ఐశ్వర్యానికీ, చదువుకూ, హోదాకూ అన్నింటికీ అతీతమైంది— ఆ స్నేహం. హృదయాల కలయిక, అవి మాట్లాడే భాష— దాన్నేమంటారో తనకు తెలీదు— అది స్నేహమో, ప్రేమో లేక మరొక పేరేదన్నా ఉందో తనకు తెలీదు. తెలుసుకోవాలన్న కోరికా తనకు లేదు. తను అనుకున్నది మటుకు సుశీల జీవితాంతమూ తన స్నేహాన్నే కోరుతుందని. అసలు...... ఆ నమ్మకపు పునాది మీదనే మధురమైన స్వప్నాల సౌధాలై గర్వంగాతలెత్తి చూశాయి. ఆ నమ్మకపు కోవెలలోనే తీయని కోరికలు లాయలెంపలై విహరించాయి. ఆ నమ్మకపు విశాలాకాశంలోనే ఆశలన్నీ విహంగాలై ఎగిరాయి

కానీ, ఈ రోజు మిగిలిందేమిటి? క్షణికమైన ఉద్రేకంలో సుశీల తన్ను తిరస్కరించిందా? అలా ఎప్పటికీ జరగదు. క్షణికోద్రేకానికి లొంగిపోయేటంతటి అవివేకి, అజ్ఞాని కాదు సుశీల. పూర్తిచేసింది ప్రాథమిక విద్యే అయినా, సంపాదించిన విజ్ఞాన మక్కువేమీ కాదు. సాహిత్యంలో తమ ఇద్దరి పరిచయాలూ పరీక్షకు పెడితే, తను ఓడిపోవడం మటుకు వాస్తవం. అంతేకాదు. సుశీల ఆలోచనా విధానం తన కొక్కొక్కసారి ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించేది. అంతలోతుగా, సునిశితంగా ఎలా ఆలోచించ గలిగేదో తన ఊహకు అతీతం. అలాంటి సుశీల ఈ రోజు తన్ను కారణం లేకుండా నిరాకరించిందని ఎలా అనుకోవడం?

కారణం ఏమై ఉంటుంది? ఎవరి బలవంతం మీదనన్నా అలా చెప్పిందా? అంత బలవంతంచేసే వాళ్ళెవరున్నారు? దానివల్ల ఎవరికి లాభం కలుగుతుంది? ఊహూ... తనకు తెలిసినంతవరకూ అలాంటి వాళ్ళెవరూ లేరు. మరి?

ఒక హద్దంటూ లేని ఆలోచనలు ఎటంటే అటు సాగిపోతున్నాయి. వాటిని ఓ మార్గంలో పెట్టి ఒక నిర్ణయానికి తను రాలేకపోతున్నాడు. హుఁ! జీవితం. . . క్షణంలో ఎంతగా మారిపోతుంది? తీవ్రమైన ఆలోచనల వల్లా, నిద్ర లేమివల్లా కళ్ళు మండుతున్నాయి. నెమ్మదిగా తల పోటు ప్రారంభమైంది. గాలి స్తంభించి పోయిందా అన్నట్టు ఒక్క ఆకన్నా కదలడం లేదు.

మెల్లిగా అడుగులేసుకుంటూ పెరటి గుమ్మం వైపు నడిచాడు. గడియ తీసే ఉంది. కించిత్తు ఆశ్చర్యపోయాడు. కాసేపు ఎవరు వెళ్ళి ఉంటారా అని ఆలోచిస్తూ నిల్చుండి

జ్ఞాననేత్రం

పోయాడు. నిమిషాలు జరిగిపోతున్నాయి. ఒక్కరూ రాలేదు. తలుపుతీసి పెరట్లోకి పార జూశాడు. కృష్ణపక్షపు నవమి వెన్నెల లేతగా, సన్నగా కురుస్తూంది. ఆ లేవెన్నెల వెలుగులోనావి గట్టు నానుకుని శూన్యంలోకి చూస్తున్న సుశీలను చూశాడు. వెయ్యిఅనుమానాల కాలసర్పాలు ఒక్కసారిగా బుస్సున లేచాయి మస్తిష్కంలో. హృదయం బరువుగా, బాధగా మూలిగింది.

"సుశీ!" దగ్గరకు వెళ్ళి నెమ్మదిగా పిలిచాడు.

"ఓ! నువ్వా!"

"ఆలోచనలకు అడ్డు వచ్చినందుకు క్షమించు."

సుశీల మాట్లాడలేదు. తల పక్కకు తిప్పుకుంది.

"బావిదగ్గర నిలుచున్నావేం?"

"పడాలని కాదు. అంత పిరికిదాని క్రింద జమకట్టకు." నవ్వలేక నవ్వి అంది.

అందుకు నిరుత్తరుడే అయ్యాడు.

"ఒక్క విషయం అడగాలనుకుంటున్నాను." నెమ్మదిగా తేరుకుని అన్నాడు.

"అడుగు."

"నువ్వు చెప్పిన మాటలలో ఎవరి బలవంతం లేదు కదా?"

"లేదు."

"నిజంగా నువ్వు నిరాకరించావు?"

"ఔను."

"కారణం?"

సుశీల జవాబు చెప్పలేదు. తలెత్తి రాజా ముఖంలోకి ఒక్క చూపు చూసి తలదించుకుంది.

"అందంగా లేననా?" వ్యంగ్యం.

"కావచ్చు."

"ఇన్నిరోజులూ ఆ విషయం తెలీదూ?" రెచ్చిపోయాడు.

"తెలీదు."

"రెండు కళ్ళూ..."

"ఉన్నాయి." మధ్యలోనే అందుకుంది. "పొరపాటు జరిగిపోయింది. క్షమించు." వెళ్ళేందుకు అడుగు ముందుకు వేసింది.

"ఆగు."

ఆగింది.

"ఇంకెవర్ని చేసుకోవాలని?" ఈర్ష్య మెలికలు తిరిగింది.

"అదేం ప్రశ్న?" నవ్వింది.

"నాలాంటి ఆభాగ్యుడెవడో జీవితాన్ని నరకం చేసుకోబోతున్నాడేమోనని భయం! పిలిస్తే హెచ్చరిక చేద్దామని!" తన క్రూరత్వానికి తనకే సిగ్గేసింది.

"అలాంటి భయమేం అక్కరలేదు." విశ్వాసంగా అంది.

"మరి నాలాంటివాణ్ణి కొనుక్కోవాలంటే ఎంత డబ్బుకావాలో తెలుసా?" క్రూరంగా, కఠినంగా అన్నాడు.

తెలుస్నన్నట్టు మెల్లిగా తల ఆడించింది.

"ఎలా వస్తుంది?"

సుశీల జవాబు చెప్పలేదు.

"నన్ను నిరాకరించడంలో అర్థమేమిటి? నా కన్నా అన్నివిధాలా అధికుణ్ణి చేసుకోవాలనా?"

"కావచ్చు."

"మరి?" క్రూరమైన నవ్వు.

ఆ లేత వెన్నెల వెలుగులో అభిమానంతో ఎర్రబడిన సుశీల ముఖాన్ని, ఆవేశంలో యుక్తాయుక్త జ్ఞానాన్ని మరిచిపోయిన రాజా గమనించ లేదు గానీ, నవమి చంద్రుడు మటుకు తన మృదు మధుర శీతల కరస్పర్శతో సానుభూతి నంతా ఇమిడ్చి ఓదార్చాడు.

"నీ అధిక్యమేమిటో తెలుసుకోవద్దూ!?" రోష కషాయిత నేత్రాలనెత్తి అంది సుశీల.

రాజా చిత్తరువే అయ్యాడు. ఏం చెప్పాలి? అన లిలాంటి ప్రశ్నవస్తుందని తెలిసుంటే మంచి జవాబు సిద్ధం చేసుకుని ఉండేవాడు. ఏది ఎలా గున్నా ప్రత్యక్షంగా కనిపిస్తున్నది తనచదువు ఒక్కటే.

"చదువు." కాసేపటికి తేరుకుని అన్నాడు.

"పెలకట్టు" అంది క్రింది పెదవి పంటితో నొక్కి.

"ఇప్పుడు దానితో పనేమిటి?" వెలవెలబోతూ అన్నాడు.

"మనిద్దరి విలువలూ తెలుసుకుందామని!"

"ఓ!" తల తిరిగిపోయింది రాజాకు.

"నువ్వు డాక్టరువైతే దావాపు ఇరవై వేల వరకూ ఇవ్వవచ్చు. అసలు మెడిసిన్‌లో చేరావని తెలిసినా ఇస్తారనుకో!" మెల్లిగా నవ్వి అంది.

"సుశీ!" ఇక తట్టుకోలేక పోయాడు.

"ఆవేశపడకు. ఇక నావిల్లు విలువెంతో చెప్పనా?"

ఆశ్చర్యపోయి చూశాడు సుశీల ముఖంలోకి.

"నా అందాన్ని మార్కెట్‌లో పెట్టి ధర కట్టితే ఇరవై వేలు చెయ్యక పోతుందా? అందాన్ని ఆశించే వాడు...."

"ఓ! సిగ్గులేక పోతే సరి!" అమాటలోపాటు సుశీల చెంప ఛెళ్ళుమంది.

అదే క్షణంలో పెరటి తలుపు దగ్గరికి వచ్చిన పార్వతి జరిగిన సంఘటన చూసి నమ్మలేక కళ్ళు నులుముకొని మరోసారి చూసింది.

"రాజా!"

తలెత్తి సుశీల ముఖంలోకి గానీ, పార్వతి ముఖంలోకి గానీ చూసే ధైర్యం లేక విసురుగా వెళ్ళి మంచం మీద వాలిపోయాడు.

ఆ క్షణంలో సర్వమూ శూన్యంగా కనిపించింది. నెమ్మదిగా ఆవేశం తగ్గి, ఆ స్థానాన్నే ఆలోచన ఆక్రమించింది.

ఏమిటి తను చేసిన పని? ఎందుకింత పశుత్వం తనలో ప్రవేశించింది? వదిన ఏమనుకో

(తరువాయి 60 వ పేజీలో)

జ్ఞాననేత్రం

(12 వ పేజీ తరువాయి)

నుంటుంది? సుశీల—అతిసున్నితం అహ్లాదయం—ఎంతగా గాయపడిందో! అసలు సుశీల ఏమంది? తన అందంతో భర్తను కొనుక్కుంటా....ఛీ ఛీ! నోరెలా వచ్చింది ఆమాట అనేందుకు? ఊహూఁ. అయినా ఆమాటలో తప్పేముంది? తనకెందుకంత ఆవేశం రావాలి? సుశీల అన్న మాటలో సత్యం లేదా? ప్రపంచమంతా ఎలా ఉంది? ఎవరికున్న ప్రత్యేకతకు వాళ్ళు విలువ కట్టుకుని ప్రపంచంలో బ్రతకాలనుకుంటున్నారు. లేదా రాణించాలని చూస్తున్నారు. అవును. అంతే మరి. తనకు చదువుంది. ఆ చదువుకు సుశీల అందం సరిపోతుంది. లేదా అన్నయ్య ఇంకో అమ్మాయిని చూస్తాడు. అందం లేకుంటే— తన చదువుకు సరిపోయేటంతటి డబ్బు ఆ అమ్మాయి దగ్గరుండాలి. అలా మార్చుకుంటారు తమ ప్రత్యేకతకున్న విలువలను.

మానవుడేనా ఇలా ప్రవర్తిస్తున్నది! విద్యావంతుడు, వివేకవంతుడు? ఇంతసంకుచితంగా? పోనీ ఈ వివాహ వ్యవస్థను తీసేస్తే ఏం? అప్పుడన్నా ఈ కట్నాల గొడవ తప్పిపోతుందేమో? అయినా ప్రభుత్వం కట్నం తీసుకోరాదని శాసించిందిగా? ఎంత మంది తీసుకోకుండా ఉంటున్నారు? అయినా ఈ ఆలోచనలన్నీ ఇప్పుడు తనకెందుకు? తనిప్పుడు పెళ్ళిచేసుకోబోవడం లేదు. సుశీ! ఎంత కఠినంగా తయారయ్యావు! నన్నెంత క్రూరునిగా మార్చావు! తనింతగా ప్రేమించే సుశీలనేనా ఇంత క్రూరంగా హింసించింది! భగవాన్! నన్ను క్షమించు. సుశీ! నన్ను క్షమించవే ?

రాజా కళ్ళల్లోనుండి నీళ్ళు రాలి చెంపల మీదుగా ప్రవహించాయి. బలవంతంగా కళ్ళు మూసుకున్నాడు. అయినా ఆలోచనలు వదిలి పెట్టనే లేదు. పొద్దుటే అన్నయ్యతో పెళ్ళిచూపులకు వెళ్ళాలి గాబోలు! హుఁ.....

"ఏమిటి నీ అభిప్రాయం?" తమ్ముని ముఖంలోకి చూసి అడిగాడు సాంబశివం.

రాజా మాట్లాడలేదు. ఏం చెప్పడమా అని ఆలోచిస్తున్నాడు. అమ్మాయి బాగాలేదని చెప్పడానికి లేదు. ఎందుకంటే అమ్మాయి సలక్షణంగా ఉంది. బాగున్నమ్మాయిని బాగు లేదనడం అన్యాయం. చదువు లేదని చెప్పడానికి లేదు, అమ్మాయి పి. యు. సి. చదువుతూంది కాబట్టి. ఇంకేం చెప్పాలి?

"మరిదిగారికింత ఆలోచనెందుకో?" భారతి ఆదోరకంగా నవ్వి అంది.

చురుక్కున చూశాడు భారతి ముఖంలోకి.

"మాట్లాడవేంరా?"

"ఏముంది?" నసిగాడు.

"చెప్పు." అనునయంగా అన్నాడు.

"ఇష్టం లేదు." తల మరో వైపుకు తిప్పి అన్నాడు.

"ఏం?"

"కారణం అడక్కు."

సాంబశివం గోడ నానుకుని నిల్చోనున్న పార్వతి కళ్ళల్లోకి చూశాడు. పార్వతి ఏం చెప్పిందో సాంబశివంకే తెలియాలి. అక్కణ్నుండి లేచి వరండాలోకి వెళ్ళాడు.

"ఏం, రాజా?" పార్వతి ప్రశ్న.

"వదినా! మీరంతా కలిసి నన్నెందుకిలా చిత్రహింస చేస్తున్నారో అర్థం కావడం లేదు." బాధతో కుమిలి పోయాడు.

పార్వతి అక్కణ్నుండి వెళ్ళిపోయింది. భారతి మౌనంగా గోడకానుకుని నిల్చుండి పోయింది.

"భారతీ! మీ అక్కయ్య నిలా పిలు" అంటూ పోస్టుమన్ ఇచ్చి వెళ్ళిన కార్డు చదవడంలో మునిగి పోయాడు సాంబశివం.

భారతి వెళ్ళి పార్వతిని పిలుచుకువచ్చింది.

"వాళ్ళు ఉత్తరం వ్రాశారు."

"ఎవరు?"

"మొన్న చూసొచ్చిన అమ్మాయి తండ్రి."

"ఏమట?"

"ఆ అమ్మాయికి మనవాడు నచ్చలేదట!"

తోడికోడళ్ళిద్దరూ హాయిగా శ్వాస తీసుకున్నారు. రాజా ముఖం కాస్త తేట పడింది, అప్పటికి సమస్య తీరినట్టు.

"నీ యిష్టప్రకారమే జరిగిందిలే" ముఖం చిట్లించి తమ్ముని ముఖంలోకి చూసి అన్నాడు సాంబశివం.

రాజా తలతిప్పి మెల్లగా నవ్వుకున్నాడు.

"మన శాస్త్రులు ఇంకో సంబంధం విషయం ఉదయమే చెప్పాడు." పార్వతి ముఖంలోకి అర్థవంతంగా చూస్తూ అన్నాడు సాంబశివం.

"ఇంకే సంబంధాలూ చూడవద్దు." ముఖం చిట్లించి అన్నాడు రాజా.

"చూడక?"

"ఇప్పుడు నా పెళ్ళికి వచ్చిన తొందరేం లేదు. మొన్నటైనా ఎందుకు వచ్చానంటే నువ్వు ముందే వస్తానని మాటయిచ్చావనీ, వెళ్ళి చూసి వచ్చినందువల్ల కలిగే నష్టమేమీ లేదనీ..."

"మన పరిస్థితులు...."

"బాగా లేవు."

"మరి చదువెలా సాగుతుంది?"

"సాగదు. ఫర్వాలేదు."

సాంబశివం అదిరి పడ్డాడు. తమ్ముని ముఖంలోకి పరిశీలనగా చూస్తూ అన్నాడు:

"ఏమిటి నువ్వంటున్నది?"

"ఇక చదవదలుచుకోలేదు."

సాంబశివం కాళ్ళక్రింద భూమి కదులుతున్నట్టనిపించింది. తమ్ముని మీద పెట్టుకున్న ఆశలూ, వాని భవిష్యత్తును గురించి కన్న కలలూ పునాదులతో సహా కళ్ళముందే కూలిపోతున్నట్టనిపించింది.

గృహవైద్యం

డాక్టర్ శ్రీహరి చిరునామా తెలియపరచవలసినదని కోరుతూ పలువురు వ్రాస్తున్నారు. ఆయన చిరునామా ఇది:

డాక్టర్ శ్రీహరి
C/o
ఎడిటర్
ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక
ఎక్స్‌ప్రెస్ ఎస్టేట్స్
మద్రాసు-2

"నీకేం మతి పోయిందా?" చివరకు తేరుకుని అడిగాడు సాంబశివం.

"మతి ఉండబట్టే వెళ్ళనంటున్నాను. లేకుంటే వెళ్ళే వాడిని" అన్నాడు ముఖం చిట్లించి.

నిరాశా నిస్పృహలతోపాటు అంతులేని కోపమూ వచ్చింది సాంబశివానికి.

"అంతా నీ ఇష్టమేనా?" అన్నాడు కొరకొరా తమ్ముని ముఖంలోకి చూస్తూ.

రాజా మాట్లాడకుండా మౌనంగా కూర్చున్నాడు.

"నీ మీద ఎన్ని ఆశలు పెట్టుకున్నామో, నువ్వు డాక్టరువైతే చూడాలని ఎన్ని కళ్ళతో ఎదురుచూస్తున్నామో నీకు తెలిస్తే బహుశా ఇట్లా మాట్లాడక పోదువు." బరువుగా అన్నాడు.

"ఆశలు పెట్టుకోవడం సహజమే, అన్నయ్యా! ఆశలేకుంటే మానవుడు జీవించలేడు. కానీ ఆ ఆశలకూ ఓ హద్దంటూ ఉండాలి. అలాలేని రోజు మనకు మిగిలేది కేవలం నిరాశే అవుతుంది."

"నిన్ను డాక్టర్ని చెయ్యాలనుకోవడం అంతంలేని ఆశా!" ఆశ్చర్యపోయాడు సాంబశివం.

"మన పరిస్థితుల దృష్ట్యా చూస్తే." సాంబశివం కళ్ళల్లోకి చూసి అన్నాడు రాజా.

తోడికోడళ్ళిద్దరూ నిశ్శబ్దంగా అన్నదమ్ముల మధ్య జరుగుతున్న వాగ్వివాదాన్ని వింటున్నారు.

"పార్వతీ, వింటున్నావా నీ ముద్దుల మరిది మాటలు?" తమ్ముణ్ణి ఏమనలేక పార్వతి మీద విసుచుకు పడ్డాడు సాంబశివం.

పార్వతికి నవ్వువచ్చింది. అయినా ఆపుకుని "మీ అన్నయ్య మనసును కష్టపెట్టడం ఏం బాగాలేదయ్యా, రాజా!" అంది.

"అందుకు క్షమించమని అన్నయ్యను ప్రార్థిస్తున్నాను."

"చేసే పని చల్లగా చేసి పైగా క్షమాపణ! అదొకటి బాగా నేర్చుకున్నావు! అయినా నీ కిన్ని మాట లెందుకు? శాస్త్రిగారు చెప్పినసంబంధం కుదిరినట్టయితే వాళ్ళే ఈ ఐదు సంవత్సరాల

50 రవ్వల మడత పిస్తోలు

లైసెన్సు అవసరంలేదు. అమెరికన్ మాడల్. దొంగలు, వన్యమృగాలబారినుండి మిమ్ము రక్షించుకొనండి. పిక్నిక్‌కు, ప్రయాణానికి, నాటకాలకు ఉపయోగమైనది. 50 రవ్వల పేల్చుటతో ఆటోమాటిక్. తేలికైనది. పిరుపిడుగు గాలిపేముంట మిమ్ము ప్రమాదం నుంచి కాపాడుతుంది. 50 రవ్వలతో వెల నం. 33 రు. 13/50. జర్మన్ మాడెల్ నం. 99 రు.15/50 వి. పి.పి. ఛార్జీలు 2/50. లెదర్ కేసు రు.3 50. అదనపు రవ్వలు నూరు రు. 5/-లు.

SULEKHA TRADERS (AP-13).
Phapala, Aligarh.

ఫస్‌రి

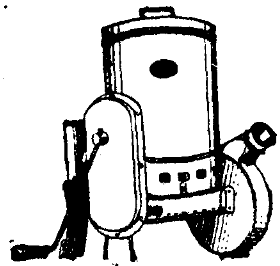

హాండ్ రోటరీ డస్టర్

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వముతో
రేటు కాంట్రాక్టు గలదు

దిట్టముగా, చక్కగా నిర్మింపబడిన డస్టర్. తేయాకు తోటలందు, పంటపొలాలందు, కాయగూరల వాళ్ళయందు మొక్కలు, పొదలపై చల్లుటకు తగినది.

తయారుచేయువారు :
అమెరికన్ స్ప్రింగ్ & ప్రెస్సింగ్
వర్క్స్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్,
మలాడ్, బొంబే—64.

ఆంధ్రకు ఏజెంట్లు :
శ్రీ రామా కార్పొరేషన్

పి. బి. నెం. 31 రాజమండ్రి
పి. బి. నెం. 303 విజయవాడ-2

SUVARNA

జ్ఞాననేత్రం

కర్యేళ్ళర్పా పెట్టుకుని తర్వాత ప్రాక్టీసు పెట్టుకునేందుకు కావలసిన డబ్బూ ఇస్తారట. అప్పుడు ఎవ్వరికీ కష్టం ఉండదు. ఏమంటావురా?" ఆశ కొట్లాడుతుండగా అడిగాడు సాంబశివం.

"క్షమించన్నయ్యా! నాకూ ఆశా, ఆశయాలూ ఉన్నాయి. నా జీవితం నా కోసంగాక, నా వాళ్ళ సుఖసంతోషాలకోసం వినియోగించాలనుకోవడం— అది స్వార్థమో నిస్వార్థమో నాకే తెలీదు. బతికినంతకాలం మానవత్వపు పొలిమేరలను దాటకూడదని ఒక నిర్ణయం. జీవితంలో శాశ్వతంగా నిలిచిపోయి, అన్నింటికన్నా ఎక్కువ ఆనందాన్నివ్వగలిగిన ప్రేమను డబ్బుతో కొనుక్కోలేనని ఒక సిద్ధాంతం. మానవత్వాన్ని దూరం చేసే చదువులో గొప్పతనం లేదనీ, కేవలం ఒక డిగ్రీ తీసుకోవడమే జీవితలక్ష్యం కాదనీ ఆలస్యంగా తెలుసుకున్న సత్యం. వీటి నన్నింటినీ బలిచేసి ఒక డిగ్రీ తీసుకోవడం నాకు బొత్తిగా ఇష్టంలేదు." నెమ్మదిగా, స్పష్టంగా, అందరి ముఖాల్లోకీ తరిచి తరిచి చూస్తూ అన్నాడు.

అందరూ తెల్లబోయి చూడటం తప్ప మరేం అనలేక పోయారు.

"వదినా! ఎందుకలా ఆశ్చర్యపోతారు? చెప్పరాని మాటలు నేనేం చెప్పాను?" బాధ తప్త కంఠంతో అన్నాడు.

"అయితే కట్నం తీసుకుని చదవడం ఇష్టం లేదా?" తమ్ముడు మాట్లాడిన మాటల్లోని అర్థాన్ని తనకు తెలిసిన విధంగా వ్యాఖ్యానించుకుని ప్రశ్నరూపకంగా బయటపెట్టాడు సాంబశివం.

"అవును."

సాంబశివం కొన్ని క్షణాలు ఆలోచిస్తూ ఉండిపోయాడు.

"పోనీ నా కష్టాలేవో నేనే పడతాను. రేపు బయల్దేరి వెళ్ళు" అన్నాడు.

"ఊహుఁ.... వెళ్ళదలుచుకోలేదు. వెళ్ళను కూడా."

తన ఆఖరు ప్రయత్నం కూడా అలా విఫలమైనందుకు సాంబశివం హృదయం బాధతో వీగిపోయింది.

"వెళ్ళక?"

"ఇంట్లో ఉండిపోతాను."

"ఏం చేద్దామని?"

"మాస్టరీ."

సాంబశివం కుప్పగా కూలిపోయాడు, తను కట్టుకున్న ఆశా సౌధాలు కూలినట్లు. స్టెతస్కోపు మెడలో వేసుకుని తమ్ముడు వెళ్ళుతుంటే తను వాడి పక్కనే నాలుగడుగులు నడిచినా చాలదా? ఫలాని సాంబశివం తమ్ముడు డాక్టరంటే ఆ ఒక్క మాట చాలదా? తమ్ముడు పట్నం నుండి కారువేసుకునివచ్చి ఇంటి ముందు ఒక్కక్షణం ఆగితే చాలదా? ఏవిటి వాడంటున్నది? మాస్టరవుతాడా? మాస్టరు కావడమూ ఓ గొప్పే! ఈ ఊర్లో ఎంతమంది మాస్టర్లు లేరు? తన తమ్ముడు—ఇంత తెలివిగలవాడు, చివరకో మాస్టరేనా కావడం? వాణ్ణి డాక్టరు చెయ్యాలని తను చేసిన ప్రయత్నాలన్నీ వ్యర్థం కావలసిందేనా? ఒక వేళ సుశీల తనను చేసుకోనందని చదువు మీద విరక్తి కలిగిందా? ఏమో, ఈ కాలం పిల్లలు.... చెప్పేందుకు లేదు.

"అయితే సుశీల చేసుకోనందని చదువు మానుకుంటున్నావా?" అన్నాడు ఆలోచనల నుండి తేరుకొని, రాజు హృదయంలోని మాట అప్రితంగా అదేనన్నట్టు.

"దానికీ, దీనికీ సంబంధం లేదన్నయ్యా!"

"అయితే చదువు మానుకోవడ మెందుకు?"

"ఉన్న డబ్బంతా నా చదువుకుపెట్టి మీరంతా తిండికూడా లేక బాధపడటం నాకిష్టంలేదు."

"మరి కష్టపడకుంటే చదువులెలావస్తాయి?"

"కష్టపడేందుకు ఓ హద్దుంది. ఆ హద్దులు దాటిపోతే మనిషి మానవత్వానికి దూరం కావచ్చు. నా చదువుకోసం వదినలా, పిల్లలా, మీరూ ఇంతమంది—కనీసం మనిషికి కావలసిన అవసరాలకు కూడా ఎందుకు దూరం కావాలి? నేను డాక్టర్నయి తిరిగివచ్చేసరికి మీరంతా నాకు పేషంట్లవుతారేమో! అదీ సందేహమే! అన్నయ్యా! నన్ను డాక్టర్ను చెయ్యాలని ఎంతమందిని కష్టపెడుతున్నావో ఒక్కసారి ఆలోచించు."

"కష్టపడందే ఎవ్వరూ అభివృద్ధికి రారు." కఠినంగా అన్నాడు.

"అవును. కష్టపడాలి. ఒకరిని కష్టపెట్టరాదు. తను కష్టపడి అభివృద్ధిలోకి రావాలి. స్వశక్తిమీద నాకు నమ్మకముంది. వేలకు వేలు కుమ్మరించి సంపాదించవలసిన డిగ్రీ డాక్టరీ. అది మన అందుబాటులో లేదు. డబ్బున్నవాళ్ళు ఆ డిగ్రీ తీసుకోగలరు. మనలాంటి వాళ్ళం దూరంగానే ఉండాము."

"డాక్టరంటే నువ్వనే మానవ సేవకు ఎక్కువ అవకాశముంటుంది." తమ్ముడి ఆదర్శాన్ని ఎరగా చూపాడు— అదే చివరి ఆశగా.

రాజు నవ్వకుండాఉండలేకపోయాడు. "మానవ సేవ చెయ్యాలంటే డాక్టరే కానవసరం లేదన్నయ్యా! మాస్టరునయ్యీ చెయ్యవచ్చు. పొలం దున్నుతూ నువ్వూ చెయ్యవచ్చు. వంట చేస్తూ వదినా చెయ్యవచ్చు. అయితే డాక్టర్లంతా మానవసేవ తమ జీవిత లక్ష్యంగా కలిగి ఉన్నారనా, నీ ఉద్దేశం?"

"రామ్మూర్తి మాస్టరే.....ను న్నా...."

"అయితే వచ్చిన నష్టమేమిటన్నయ్యా!"

"డాక్టరుకున్న గౌరవం మాస్టరుకుందా? డాక్టరు డాక్టరే! మాస్టరు మాస్టరే!"

"అవును మరి! అన్నీ వేలుపోసి కొనుక్కున్న డాక్టర్ డిగ్రీకి ఆమాత్రం గౌరవం చూప

కుంటే ఏం న్యాయం?" నవ్వుతూ అన్నాడు రాజా.

"స్టెతస్కోపు మెడలో వేసుకొని పోతుంటే ఎంత దర్జా! నువ్వేమన్నా చెప్పు. ఆ దర్జా ఇక రాదు."

రాజా పెద్దగా నవ్వాడు— అదన్నమాట అన్నయ్యమనసులో మాట! ప్చ్! అపోకసరదా.

"మాస్టరంటే ఎందుకంత తక్కువో నా కర్థంకాదు. డాక్టరువతె స్టెతస్కోపు లేక పోవచ్చు. లాయరువతె నల్లకోటు లేకపోవచ్చు. ఇంజనీరు..."

"ఆ మాటలన్నీ చాలించు. నువ్వు చదువు పూర్తిచేసి తీరాల్సిందే." చివరి సాధనం ఉపయో గించాడు.

"క్షమించన్నయ్యా!" అక్కణ్ణుంచి లేచి వరండాలోకివస్తూ అన్నాడు రాజా.

"ఆఖరి సారిగా అడుగుతున్నాను."

"వెళ్తాను."

సాంబశివం కోపంగా వెళ్ళిపోయాడు వీధి లోకి. రాజా అలాగే వరండాలో నిల్చుని శూన్యంలోకి నిశ్చలంగా చూడసాగాడు. అలో చనలు మటుకు నీతో మాకేంపని అన్నట్టు సాగిపోతూనే ఉన్నాయి. అన్నయ్య కెందు కర్థంకాదు? ఇంత మందిని ఇంతగా కష్టపెట్టి తన్ను డాక్టరీ చదివించకుంటేనేం? వదిన కట్టుకున్న చీర ఎంత జీర్ణావస్థలో ఉంది! ఆ విషయం అన్నయ్య ఏ రోజన్నా గమనిం చాడా? వదిన ఎంతగా చిక్కిపోయింది! ఆ విషయం ఏ రోజన్నా పరిశీలించాడా? పిల్లల వైపు పరికించి ఒక్కసారన్నా చూశాడా? వాళ్ళసలు తింటున్నారో, పస్తుంటున్నారో కనుక్కున్నాడా? అందరూ తనకోసం త్యాగం చెయ్యను సిద్ధంగా ఉన్నారని తనకు తెలుసు. పెద్దవాళ్ళ సంగతి వదిలేసినా, పిల్లల సంగతి? గడియకో కోరికా, రోజుకో ఆశా విసురుస్తున్న వాళ్ళ లేత గుండెల్లో కఠిన దారిద్ర్యపు కారు చిచ్చు నెలా రగిలించగలడు? అందుకు అన్నయ్య సమ్మతించినా తనెలా చూస్తూ ఊరుకోగలడు? అసలు తను డాక్టరయ్యేవరకన్నా వీళ్ళంతా ప్రాణా లతో ఉంటారా? అన్నయ్య ఎందుకీ విషయాలన్నీ ఆలోచించడు? పెద్దవదిన ఆరోగ్యం! ఇంకా ఉపేక్షచేస్తే తమకు దక్కుతుందా? భగవాన్! తనకీ చదువు వద్దు. దానికోసం ఇంతమంది సుఖాన్ని, ప్రాణాలను బలితీసుకోలేడు. వచ్చే సంవత్సరం టీచర్స్ ట్రెయినింగుకు వెళ్తాడు. అన్నయ్యకు కోపంవస్తే వచ్చిందిగాక! అన్నయ్యకు మాస్టరంటే ఎందుకో అంత చిరాకు? అంత చిన్నచూపు?

పార్వతి భోజనానికి పిలవడంచేత రాజా ఆలోచనలకు అంతరాయం కలిగింది.

"వదినా! ఒంట్లో బాగుండడంలేదని అన్న య్యకు చెప్పలేదా?" విస్తరి ముందు కూర్చుని అడిగాడు.

"ఎలా చెప్పను? నోరురాదు, రాజా!"

రాజా బరువుగా నిశ్వసించాడు.

చలపతి దగ్గర డబ్బు తీసుకొని, ఆ మర్నాడు ఉదయమే పార్వతిని డాక్టరు దగ్గరకు తీసు కెళ్ళాడు. ఆ రోజు పార్వతిని పరీక్షగా చూసిన సాంబశివం తన అజ్ఞానానికి నొచ్చుకున్నాడు. తనకు జ్ఞాననేత్రమై జీవితపు విలువలను తెలుసుకునేందుకు తోడ్పడిన తమ్మునికి మనసు లోనే వందనాలర్పించాడు.

సాయంత్రం పార్వతీ, రాజాలకోసం ఇంటిల్లి పాదీ ఎదురుచూడసాగారు. రాజాను వాకిట్లో చూడగానే "ఏమట?" అన్నాడు సాంబశివం ఆత్రంగా.

"సరైన ఆహారంలేక బలహీనమట. వేరేమీ లేదు." అన్న ముఖంలోకి ఓరగా చూస్తూ అన్నాడు.

"అసలు తిండి తింటుందో లేదో?" తనలో తనే అస్పష్టంగా గొణుక్కున్నాడు సాంబశివం.

రాజా పెరట్లోకి వెళ్ళి ముఖం కడుక్కుని వస్తూ జాజి పందిరివైపు చూశాడు. శశి విచ్చిన పక్క మొగ్గలు తుంపుతున్నది. సుశీల దండ కట్టను సిద్ధంగా కూర్చొనుంది.

సుశీల ముఖంలోకి పరిశీలనగా చూస్తూ, "శశీ! కాసిని మంచినీళ్ళు తీసుకురా!" అన్నాడు రాజా.

రాజాతెచ్చిన పరికిణీ గుడ్డలు చూసి చిన్నాన్న మంచితనానికి మురిసిపోతున్న శశి, రాజా నోట్లో నుంచి మాట రాగానే నిచ్చెన దిగి పరిగెత్తి పోయింది.

"నన్ను క్షమించు, సుశీ!" అన్నాడు సుశీల ముఖంలోకి చూస్తూ.

దీపాలంకరణ

చిత్రం—బి. వి. రమణమూర్తి (అనకాపల్లి)

"ఎందుకూ?" లేత్తకుండానే అంది.

"ఆ రోజు ఆవేశంలో పొరపాటు చేసుకున్నాను."

"ఫర్వాలేదు." ముభావంగానే జవాబిచ్చింది.

"వదిన నాకంతా చెప్పింది."

సుశీల తలెత్తి చురుక్కున చూసింది. రాజా కళ్ళు ఆప్యాయతనంతా కుమ్మరిస్తున్నాయి.

"ఇక నన్ను మోసం చెయ్యలేవు సుశీ!" అన్నాడు మృదువుగా నవ్వి.

"మోసమా?"

"అవును. నిన్ను నువ్వు మోసపుచ్చుకుని, నన్ను మోసపుచ్చడం."

"నే నెవర్నీ మోసగించలేదు." కళ్ళు దించు కుని అంది.

"అయితే ఆ మాటే నీ మనసు నడుగు. ఏం చెబుతుందో?"

సుశీల జవాబు చెప్పలేదు.

"అన్నయ్యలాగ నీకూ నన్ను డాక్టర్ని చెయ్యాలనిపించిందన్నమాట. పాపం ఏం ప్రయో జనం? ఆ అమ్మాయి నేను బాగాలేనని చేసుకో నంది! నేను నీకుతప్ప మరే అమ్మాయి కళ్ళకూ బాగుండను!" కొంటెగా సుశీల ముఖంలోకి చూస్తూ అన్నాడు.

"అమ్మాయి చేసుకోనందో, అబ్బాయి చేసుకోనన్నాడో నాకు బాగా తెలుసు!" ఉర చూరా రాజా ముఖంలోకి చూస్తూ అంది.

"ఎంతటికవేళ అన్నయ్య బలవంతం చేస్తే మటుకు......నాకు దూరమై ఎలా బ్రతకాలను కున్నావు, సుశీ?" తప్త కంఠంతో అన్నాడు.

అప్పటికే అశ్రుతప్తమైన సుశీల కళ్ళల్లో నుంచి నీళ్ళు చెంపలమీదుగా జారాయి.

మంచినీళ్ళ గ్లాసుతో వచ్చిన శశి, "పిన్ని ఏడుస్తుందేం, చిన్నాన్నా!" అంది సుశీలవైపు ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ.

"ఎందుకంటే......చెప్పనా, సుశీ?" అన్నాడు మంచినీళ్ళు తాగి గ్లాసు క్రిందపెట్టి.

"ఏముంది చెప్పను?" కన్నీళ్ళు తుడుచు కుంటూ అంది.

"ఉందో లేదో చెప్పనా?"

"చెప్పుకో."

"ఎందుకంటే మీ పిన్ని మెడలో నేను పూలమాల వెయ్యాలట!" ఓరగా సుశీల వైపు చూస్తూ అన్నాడు.

శశి ఫక్కున నవ్వింది— నిచ్చెనెక్కుతూ.

"శశీ! నువ్వు మొగ్గలన్నీ కోసి నా దగ్గరివ్వు. నేను దండకట్టి మీ పిన్ని మెడలో వేస్తాను."

శశి మొగ్గలుకోసి క్రిందవేస్తూ అర్థ వంతంగా నవ్వింది రాజా ముఖంలోకి చూసి. రాజా మొగ్గలు ఏరుతూ సుతారంగా నవ్వాడు సుశీల ముఖంలోకి చూసి. సుశీ కళ్ళుదించి మధురంగా, మెత్తగా, నాజూగ్గా నవ్వింది కదు లూన్న జాజిమాలవైపు చూసి.

జాజిమొగ్గలు ఏరడం మాని, సుశీల నవ్వగా రాలిన మల్లెలనూ, మొల్లలనూ, గులాబులనూ ఏరసాగాడు రాజా! ★